OIKEUSREKISTERIKESKUS
RÄTTSREGISTERCENTRALEN

Laatija: toimialajohtaja Jari Saarela
Hyväksyjä: ylijohtaja Jussi Kivinen

Eduskunta /
Lakivaliokunta

Viite: Pyyntö kirjallisesta asiantuntijalausunnosta 18.5.2021 liittyen
VNS 3/2021 vp. Valtioneuvoston selontekoon julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2022-2025.

OIKEUSREKISTERIKESKUKSEN MÄÄRÄRAHATILANNE

Oikeusrekisterikeskuksen (ORK) taloustilanne on suunnittelukauden lopulla jälleen heikentymässä huolimatta jo aloitetusta viraston säästösuunnitelmasta. Nykyinen määrärahataso edellyttää virastolta säästötoimia niin henkilöstön kuin toimitilojen suhteen. Tietojärjestelmien ja IT-palveluiden avulla tulisi voida tehostaa toimintaa, jotta eläköitymisten vuoksi vapautuvia virkoja voitaisiin jättää täyttämättä ja saavuttaa tarvittavia säästöjä jatkossa turvaten kuitenkin riittävät palvelut kansalaisille (ja toisille viranomaisille). Kansalais- ja viranomaispalveluiden toiminnan kehittämistä ja tehostamista tietojärjestelmien avulla suunnitelmakauden määrärahataso ei valitettavasti mahdollista.

Viraston toimintakyvyn turvaaminen edellyttää, että sille myönnetään ns. siltarahoitus (haettu kehyksessä ja TAE2022:ssa) sisältäen toiminnan digitalisoinnin mahdollistama 250.000 euroa sekä täytäntöönpanojärjestelmän välttämättömiin teknisiin ja säädösmuutoksellisiin menoihin 300.000 euroa ennen kokonaisvaltaista sakon täytäntöönpanosta annettujen säädösten ja vastaavan tietojärjestelmän uusimista. OM:n ja ORK:n yhteinen hanke on valmisteilla.

Laaditun, ja oikeusministeriölle toimitetun, kestävyystarkastelun mukaan viraston talous päätyy viimeisenä tarkasteluvuonna miinukselle ilman em. lisärahoituksia taikka toimintaa huomattavasti haittaavia lisäsäästötoimia, jotka jouduttaisiin kohdistamaan enenemässä määrin henkilöstöön.

Taustaa

Oikeusrekisterikeskus on noin 170 hengen virasto, joka toimii kirjanpitoyksikkönä oikeusministeriön alaisuudessa. Virasto jakautuu toiminnallisesti hallinnonalaa palvelevaan IT-palvelukeskukseen ja kansalais- ja viranomaispalvelut -toimialaan, joka mm. täytäntöönpanee sakot ja saamiset sekä toimii yhtenä hallinnonalan keskeisten rekisterien rekisterinpitäjänä. Virasto toimii myös hallinnonalan IT-hankintayksikkönä.

Viraston taloudellinen tilanne on parina viime vuonna ollut hyvä ja siirtyvää määrärahaa on saatu kerrytettyä edellytetylle 8% -tasolle ja ylikin, joskin viime vuonna ICT-hankkeen loppuunvientiin jouduttiin käyttämään siirtyvää määrärahaa arvioitua enemmän. Tiukalla taloudenpidolla tulevina 2-3 vuotena siirtyvä määräraha kyetään säilyttämään hyvällä

OIKEUSREKISTERIKESKUS
RÄTTSREGISTERCENTRALEN

Laatija: toimialajohtaja Jari Saarela
Hyväksyjä: ylijohtaja Jussi Kivinen

tasolla, mutta määrärahakehyksen laskiessa tarkastelukauden lopulla joudutaan talouden kanssa vaikeuksiin.

Viraston Kansalais- ja viranomaispalveluissa on laadittu konsultin avustuksella kartoitus toimialan digitalisoinnin mahdollisuuksista (digivisio) ja sen myötä kehityspolku (ns. digiroadmap 2021-25). Kehittämiskohteita ovat mm. sähköinen asiointi, sähköinen tiedonvaihto muiden viranomaisten kanssa ja automaatioasteen nostaminen. Myös henkilöstön valmiuksia ja osaamista kehitetään vastaamaan muuttuvia tehtäviä. Suurimpana muutostekijänä (-mahdollisuutena) on täytäntöönpanon kokonaisuudistus, jossa uudistettaisiin lainsäädäntö (SakkoTpL), prosessit ja niitä tukeva tietojärjestelmä. Hankkeen suunnittelu on jo aloitettu yhteistyössä oikeusministeriön kanssa ja valtiovarainministeriöltä on hankittu asiasta tiedonhallintalain mukainen lausunto. Lausuntopyynnön tietoja vielä tarkennetaan valmisteluvaiheessa saadun palautteen perusteella. Tavoitteena on OM:n ja VM:n yhteistyöpöytäkirjamenettely (tuottavuushanke). Ennen kuin hanke on maalissa tuoden mukanaan toiminnan tehostamista ja kustannussäästöjä nykyjärjestelmän ylläpitoon, tarvitaan ns. siltarahoitusta eli lisämäärärahaa mahdollistamaan ja tukemaan toimialan toimintaa. Tarve on vuositasolla 550.000 euroa vuosina 2022-24; esitys on yksityiskohtaisesti perusteltu OM:n kehysehdotuksessa, mutta ehdotettua lisärahoitusta ei saatu kehyspäätöksessä 2022-2025. Oikeusrekisterikeskus on ottanut asian esille myös OM:lle antamassaan talousarvioehdotuksessa vuodelle 2022.

ORK:lle osoitetut lausuntopyynnöt liittyen lainsäädäntömuutosasioihin ja niiden vaikutuksiin viraston kansalais- ja viranomaispalveluihin ovat merkittävästi lisääntyneet. Muutosten aiheuttamat kustannusvaikutukset pyritään saamaan näkyville mm. hallituksen esitysten taloudellisissa vaikutuksissa. Taloudellisten vaikutusten täysimääräinen huomioiminen on virastolle erityisen tärkeää taloudellisen liikkumavaran ollessa pieni.

Oikeusrekisterikeskus panee täytäntöön noin 90% valtiolle maksettavaksi määrätyistä rahamääräisistä seuraamuksista. Virasto toivoo, että se muistettaisiin huomioida olennaisena toimijana osana rikosprosessiketjua ja myös sen toimintaa ja toimintaedellytyksiä vahvistettaisiin samoin perustein kuin muita oikeushallinnon sektoreita liittyen rikosasioiden käsittelyyn.

Kirjanpitoyksikön kestävyystarkastelua varten nykyisen kehysrahoituksen ja toimintasuunnitelmien pohjalta muodostettu ennuste näyttää viraston siirtyvän määrärahan loppuvan kokonaan ja talouden tasapainottamisen edellyttävän menojen karsintaa, mikä heikentää viraston toimintamahdollisuuksia. Virastolla ei lopuksi ole taloudellista liikkumavaraa lainkaan, mikä estää suunnitelmallisen kehittämisen.